

Euroopa Regioonide Komitee arvamus teemal „Euroopa renoveerimislaine – keskkonnahoidlikumad hooned, uued töökohad, parem elujärg“

(2021/C 175/05)

Raportöör:	Signa linnavolikogu (Firenze) liige Enrico Rossi (IT/PES)
Viitedokument:	„Euroopa renoveerimislaine – keskkonnahoidlikumad hooned, uued töökohad, parem elujärg“, COM(2020) 662 final

POLIITILISED SOOVITUSED

EUROOPA REGIOONIDE KOMITEE

Hoonete renoveerimise ergutamine kliimaneutraalsuse saavutamiseks ja majanduse taastumiseks

1. väljendab heameelt renoveerimislaine üle, mis puudutab sektorit, mille arvele langeb 40 % Euroopas tarbitavast energiast, ning aitab saavutada 2050. aastaks kliimaneutraalsuse ja vähendada energiasõltuvust kolmandatest riikidest, suurendades Euroopa energiasõltumatust. Komitee peab oluliseks, et kõnealune poliitikavaldkond lisataks Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondidesse ning taaste- ja vastupidavuskavadesse, et koordineerida jõupingutusi, millega välditakse eraldiseisvaid ja ebatõhusaid meetmeid. Komitee toonitab, et strateegia edu sõltub suuresti selle jätkusuutlikkusest ja teostatavusest kohalikul ja piirkondlikul tasandil, samas kui vältida tuleks täiendavat halduskoormust. Komitee nõuab lisaks, et renoveerimislaine kõik meetmed tooksid nähtavat kasu ning et säiliks majanduslik, sotsiaalne ja rahaline jätkusuutlikkus, seda eriti avaliku sektori eelarve jaoks ja lähtuvalt olemasolevatest eelarve-eeskirjadest, aga ka üürnike ja omanike jaoks;

2. on seisukohal, et renoveerimislainet saab täies ulatuses rakendada ainult siis, kui seda toetab puhta energia paketi põhjalik läbivaatamine, alustades hoonete energiatõhususe direktiivist ja energialiidu juhtimist käsitlevast määrusest ning eeldades õigeaegset ja korrektset ülevõtmist riiklikul tasandil. Komitee rõhutab vajadust alustada viivitamata strateegia ja selle meetmete rakendamist, suurendades renoveerimistööde ulatust ja katsetades uusi renoveerimise viise, mida saaks suures ulatuses kasutusele võtta. Ta teeb sel eesmärgil ettepaneku alustada võimalikult kiiresti katsealgatusega, et katsetada ja arendada menetluskorda, mida tuleb eri liiki sekkumiste puhul ning erinevates majandus-, sotsiaal- ja kliimatingimustes järgida;

3. rõhutab subsidiaarsuse ja proportsionaalsuse põhimõtte tähtsust. Tegelik rakendamine ja rahastamine leiab aset piirkondades, linnades ja kohalikes omavalitsustes ning seetõttu peab Euroopa raamistik olema paindlik ja võtma arvesse näiteks maapiirkondade ja suurlinnade vahelisi erinevusi;

4. rõhutab, et kliimapaktil on potentsiaal edendada kohaliku tasandi partnerlusi ning avaliku ja erasektori ühisalgatusi. Kohalikel ja piirkondlikel omavalitsustel on võtmeroll kodanike teavitamisel majade renoveerimise eelistest ja olemasolevatest toetusvahenditest. Nad võiksid ise eeskujuna näidata, viia kohalikke, munitsipaal- ja teisi avalikke ettevõtteid kokku ja toetada neid eri tasanditel vajalike eksperditeadmistega ning töötada välja vahendid riiklikule või ELi rahalisele abile juurdepääsuks. Lisaks peaksid omavalitsused eeskujuna näitama avalike hoonete renoveerimisel ja edendama eelkõige sotsiaaleluruumide ja muude avaliku sektori eluruumide energiatõhusaks renoveerimist. Kliimapakt soodustab Euroopa edukaimate algatuste laiendamist ja kordamist. Komitee nõuab tihedamat seost Euroopa renoveerimislaine strateegia, riikide hoonefondi rekonstrueerimise strateegiate ⁽¹⁾ ja kuluoptimaalse metoodika vahel ⁽²⁾. Sellega seoses oleks soovitatav hoonete energiatõhususe direktiiv osaliselt läbi vaadata;

⁽¹⁾ Hoonete energiatõhususe direktiivis on sätestatud riiklikud hoonefondi uuendamise strateegiad hoonete energiatõhususe suurendamiseks.

⁽²⁾ http://bpie.eu/wp-content/uploads/2015/10/Implementing_Cost_Optimality.pdf.

5. juhib tähelepanu sellele, et renoveerimislainet ei tohi käsitada mitte ainult tehnilis-regulatiivse lähenemisviisina rohelise kokkuleppe tegevuskava rakendamiseks, vaid see on ka vahend ringmajandusele ülemineku protsessi integreerimiseks kontseptuaalsesse, esteetika- ja disainipõhisesse raamistikku. Seetõttu tervitab ja toetab komitee kindlalt uue Euroopa Bauhausi algatuse käivitamist ja kavatsust luua samal ajal konkreetne Euroopa märgis. Selline algatus annab võimaluse kasutada ära piirkondade ning linnade ja valdade loomingulist potentsiaali, kaasata üldsust üleminekuprotsessi ja tuua see kodanikele lähemale ning seega luua vastuvõetavaid ja jätkusuutlikke lahendusi, mis muudavad rohelise kokkuleppe reaalsuseks;

6. väljendab heameelt kliimapakti käivitamise üle rohelisesse kokkuleppesse kaasamise ja selles osalemise strateegiana ning renoveerimislaine seadmise üle üheks prioriteetseks algatuseks selles valdkonnas. Komitee on sellega seoses valmis tugevdama koostööd komisjoni, Euroopa Investeeringuspanga (EIP) ja kõigi teiste asjaomaste osalejatega, et edendada ühist platvormi, kuhu koondatakse kogu asjakohane teave nende kohalike ja piirkondlike omavalitsuste jaoks, kes soovivad rohelist kokkulepet rakendada;

7. pooldab viidet piirkonna- ja energiakogukonna põhisele lähenemisviisile, mis võimaldab kasutada näiteks ühiseid rajatise taastuvenergia tootmiseks, keskkütteks ja -jahutuseks, samuti looduspõhiseid lahendusi,⁽³⁾ ning tuletab meelde, et see lähenemisviis nõuab integreeritud energia- ja kliimaplaneerimise vahendite kasutamist. Komitee rõhutab, et linnapeade pakt on selle jaoks oluline võrdlusalus ning et säästva energia ja kliimameetmete tegevuskavadest võib saada vahend, millega tagada, et hoonete renoveerimine toimub kooskõlas linnade õiglase ja kestliku taaselustamise laiemal raamistikuga, keskkonnahoidliku käitumise edendamise ning kliimamuutuste leevendamise ja nendega kohanemise ulatuslike poliitikameetmetega ühtlustamisega. Ta teeb lisaks ettepaneku, et mõju tuleks nõuetekohaselt jälgida standardsete energiajuhtimissüsteemide abil, et oleks võimalik hinnata planeerimise mõju⁽⁴⁾;

8. väljendab heameelt selle üle, et taseme(te)⁽⁵⁾ algatust hoonete ringluse põhimõtte kohta mainitakse kui võrdlustava ringmajanduse põhimõtetest lähtuva ehituse levitamiseks, ning nõuab tungivalt, et komisjon ja liikmesriigid edendaksid selle küsimuse teadlikustamise kampaaniat ja oleksid valmis koostööd tegema. Samal ajal kutsub komitee komisjoni üles tuginema edasise töö käigus muude olemasolevate hoonete sertifitseerimise süsteemide laialdasele kogemusele⁽⁶⁾. Komitee kutsub sellega seoses komisjoni üles toetama olulusringi hindamise väljatöötamist hoonete kliimamõju kohta koos asjakohaste standardite, toodete keskkonnadeklaratsioonide ning ehitusmaterjalide ja toodete andmebaasidega ning hindama võimalust võtta vabatahtliku süsteemi raames kasutusele hoonete olulusringi tulemuslikkuse sünteetiline näitaja;

9. tuletab meelde, et renoveerimislaine kujutab endast võimalust edendada tulevikukindlate ehitiste visiooni, mis võib lisaks energia- ja keskkonnanõuetele hõlmata ka selliseid aspekte nagu tervislikkus, ühenduvus, ringlus ning vastupidavus hüdrokeoloogilistele nähtustele ja maavärinakindlus. Komitee palub lisaks pöörata erilist tähelepanu hõredalt asustatud maapiirkondadele, kus elanikkond on väga vananenud ja eriti haavatavas olukorras;

10. rõhutab sellega seoses vajadust jälgida kasvuhoonegaaside heitkoguseid ehitus-, käitamis- ja lammutusetapis. 2050. aastaks tuleb maksimaalselt rakendada lammutus- või renoveerimistööde tulemusel tekkivate materjalide korduskasutamist, ringlussevõttu ja osaliselt ka nende kasutamist energiatootmises. Kohalike ja piirkondlike väärtusahelate loomine ehitusmaterjalide taaskasutamiseks on selles protsessis oluline samm. See nõuab kavandamist, logistikat ja uusi majandusmudeleid, mis sisaldavad uute hoonete jaoks materjalivarude loomist. Lähtuvalt paljudest regulatiivsetest, kultuurilistest ja majanduslikest teguritest saab sellise uue ringmajanduse mudeli võtta kasutusele vaid sammhaaval, alustades eksperimenteerimise etapist ja eraldades seejärel arvukalt rahalisi stiimuleid laiaulatusliku kasutuselevõtu stimuleerimiseks;

⁽³⁾ Vt näiteks jagamislinnade projekt aadressil <http://www.sharingcities.eu/>.

⁽⁴⁾ On olemas käsiraamatud, mis hõlbustavad integreeritud kavade ettevalmistamist, nagu „How to develop a Sustainable Energy and Climate Action Plan (SECAP)“ (Teadusuuringute Ühiskeskus), „Smart City Guidance Package“ ja kokkuvõtlik brošüür („Integrated Planning Policy and Regulation“ EIP Smart Cities action cluster), Euroopa energiaaahind.

⁽⁵⁾ https://ec.europa.eu/environment/topics/circular-economy/levels_en.

⁽⁶⁾ Näiteks ei sisalda tase(med) hoone maksimaalse võimsustarbe (kW) ega võrgukoormuse näitajat, mis on saanud üha olulisemaks teguriks paljudes piirkondades, kus elektrisüsteemid peavad vastama üha suuremale nõudlusele.

11. rõhutab, et renoveerimislaine rakendamine annab pikas perspektiivis märkimisväärsed energiasäästu ja majanduslikku kokkuvõtet ka hoonete hooldamise ja haldamise kulude arvelt ning parandab mugavust, tervislikku sisekliimat ja elatustaset, võideldes samas energiaostuvõimetuse vastu. Komitee arvates peaks ELi hoonefondi vaatluskeskus jälgima tehtud muudatusi ja hindama nende mõju, kasutades oma andmebaasis olevaid näitajaid ja töötades vajaduse korral välja uusi ning tagades, et vajalikud andmed tehakse nõuetekohaselt kättesaadavaks kõikidel Euroopa territooriumidel. See hõlbustaks kõnealuse kokkuvõtte kvantifitseerimist ning aitaks kohalikel ja piirkondlikel omavalitsustel, kodanikel ja ettevõtjatel võtta nõuetekohaselt arvesse hoonete olelusringi kulusid;

12. toetab komisjoni võetud kohustust vaadata läbi Euroopa riigiabi kavade energiatõhusa renoveerimise valdkonnas ning loodab anda oma panuse, et muuta need selgemaks ja hõlpsamini kohaldatavaks, nii et need ei takistaks investeerimist. Peale selle peaks 2021. aastaks kavandatud otsuse 2012/21/EL avalike teenuste eest makstava hüvitisena antava riigiabi kohta hindamine viima sotsiaalelamute energiatõhusaks renoveerimiseks toetusmeetmete võtmiseni, mis kuulub selgelt selle otsuse alla. Komitee rõhutab, et Euroopa, riiklikud, piirkondlikud ja kohalikud toetusmeetmed ja -programmid peavad üksteist täiendama, ilma paralleelseid ja/või täiendavaid struktuure loomata. Sellega seoses on vaja mitmesuguseid eri vahendeid – toetusi, rahastamisvahendeid ja nende kombinatsioone –, mida toetavad rakenduspartnerid, näiteks riiklikud tugipangad ja toetusasutused, et rahastada kohtadel projekte, mis on kohandatud kohalikele, piirkondlikele ja riiklikele vajadustele. Komitee on põhimõtteliselt seisukohal, et maksusoodustustel võib olla hoonete energiatõhusaks renoveerimisel väga oluline roll;

13. tervitab komisjoni võetud kohustust vaadata läbi direktiivi 2009/148/EÜ (töötajate kaitsmise kohta asbestiga kokkupuute eest) tööalase kokkupuute piirnormid, et tagada töötajate kaitse renoveerimis- ja lammutustööde ajal. Samuti tuleks komitee arvates ajakohastada ELi õigusnorme, mis reguleerivad kõnealuste tööde tagajärjel toimuvat kokkupuudet väga ohtlike ainetega;

14. väljendab sellega seoses suurt heameelt komisjoni ettepaneku üle käivitada Euroopa taskukohaste eluasemete algatus, rahastades 100 uuenduslikku ja osaluspõhist juhtprojekti, mis keskenduvad sotsiaalelamurajoonide põhjalikule renoveerimisele, et näidata eeskuju ulatusliku kasutuselevõtu innustamiseks kogu Euroopa Liidus;

15. on seisukohal, et renoveerimislaine peaks aitama rakendada igäihe õigust taskukohasele, kättesaadavale ja tervislikule eluasemele kooskõlas Euroopa sotsiaalõiguste samba 19. põhimõtte ning ÜRO kestliku arengu eesmärgiga nr 11 „Jätkusuutlikud linnad ja asumid“. Komitee on seisukohal, et energiatõhususe suurendamise meetmete puhul on tegemist struktuurimeetmega, mille eesmärk on võidelda energiaostuvõimetuse vastu ja seega vähendada tahtmatult tekkinud makseviivitustest tulenevaid kulusid;

Hoonete renoveerimise peamised põhimõtted pilguga 2030. ja 2050. aastale

16. kutsub komisjoni üles tuginema hoonete energiatõhususe direktiivi raamistikule, et töötada välja ehitiste klassifikatsioon vastavalt renoveerimislaines ette nähtud tegevussuundade rakendamiseks vajalikele funktsionaalsetele kriteeriumidele, näiteks

- omandivorm: avalik-õiguslik, eraõiguslik (üksikisikud, äriühingud, sihtasutused, kohalikud ametiasutused jne);
- kasutusotstarve: eluhoone, mitteeluhoone jne;
- asukoht: linnad (vanalinnad, äärealad), külad, hõredalt asustatud alad;
- kliimavöönd;
- hoone vanus ja energiatõhusus ning selle energia- ja tehnoloogiasüsteemid;
- arhitektuuriline/ajalooline/maastikuline tähtsus;
- eluasemeturu dünaamika (hinnad ja müügi- või üürilepingute arv, täitumus jne);
- kliimarisk: sotsiaalsete ja majanduslike riskide koosmõju kliimaalse haavatavusega.

Hoonete vaatluskeskus⁽⁷⁾ peaks selle teabe klassifitseerima ja seda teavet võiks arvesse võtta sihtotstarbelistes meetmetes, muu hulgas analüüsides peamisi olemasolevaid takistusi. Parimate tavade kogumise ja levitamise abil võib iga kategooria puhul määratleda standardmeetmed;

17. kutsub üles tegema ambitsioonikaid jõupingutusi, et vähendada CO₂ heidet elamute kütmisel ja jahutamisel, mis moodustab üle 80 % ELi hoonete üldisest energiatarbimisest. Komitee kordab sel eesmärgil, kui oluline on edendada kasutatud energiaallikate CO₂ heite vähendamist, ning nõuab tungivalt taastuvate ja võimaluse korral kohalike energiaallikate kiiret ja järjekindlat laiendamist, et vähendada märkimisväärselt Euroopa CO₂ heidet. Komitee tuletab meelde, et taastuvenergia põhinevad kütte- ja jahutuslahendused võivad olla mitmekesised ning need tuleks kohandada konkreetse leibkonna või kogukonna erivajadustele⁽⁸⁾. Samal ajal nõustub komitee komisjoniga, et piirkonnad, mis sõltuvad suurel määral fossiilkütustest, peavad asuma kasutama ülemineku energiaressursse,⁽⁹⁾ ent investeerimata taristusse, millel ei ole tulevikuväljavaateid. Tuumaenergiast saadud energiat ei tohi lugeda taastuvate energiaallikate hulka kuuluvaks;

18. kutsub komisjoni üles esitama ettepaneku prioriseerimissüsteemi kohta, mis põhineb sellistel kriteeriumidel nagu tarbimise ja heite vähendamise potentsiaal, pangalaenukõlblikkus ja elanike haavatavus. Komitee kutsub üles määrama kindlaks ka kohalikest ja piirkondlikest oludest lähtuvaid prioriteetsust vähendavaid kriteeriume, et teha kindlaks hooned, mille puhul tuleks eelistada lammutamist ja rekonstrueerimist, ilma et see sillutaks teed haavatavate naabruskondade keskklassistumisele;

19. tuletab meelde, et renoveerimislaine rakendamiseks peavad komisjon ja liikmesriigid andma märkimisväärset toetust ehitussektorile, mida kriis tugevalt mõjutab ja mida iseloomustavad sageli pigem väiksemad ettevõtted, mis ei ole alati hästi varustatud vajalike toodete ja teenuste pakkumiseks. Kogu ehitussektorit tuleb aidata, et ületada olemasolev lünk teadmistes, oskustes ja tehnoloogias ning soodustada uute tulevikukindlate ettevõtete käivitamist. Komitee tuletab meelde, et vajadus minna üle ringmajandusel põhinevale ja asukohapõhisele lähenemisviisile, mille eesmärk on kaitsta tööhõivet ja tagada tööjõu järkjärguline ümberkorraldamine, nõuab stabiilseid toetusmehhanisme, et tagada tegevuse järjepidevus, vältida mullide tekkimist ja võimaldada ELis keskpikas kuni pikas perspektiivis oskuste arendamist;

20. tunnistab, et on oluline kehtestada õiguslikud nõuded kõigi olemasolevate avalike hoonete ostmiseks ja renoveerimiseks ning energiatõhususe miinimumstandardid ja kohustuslikud eesmärgid, mis puudutavad avalike hoonete iga-aastast renoveerimismäära ja taastuvenergia osakaalu energiatarbimises. Komitee rõhutab siiski, et need sätted on teostatavad ainult siis, kui eeskirjad on piisavalt paindlikud, et võtta arvesse hoonete erinevaid omadusi,⁽¹⁰⁾ ning kui komisjon ja asjaomased liikmesriigid kohalikke ja piirkondlikke omavalitsusi piisavalt toetavad võimalikult lihtsate ja ühtsete eeskirjadega, mis hõlmavad ka korralisi hooldustöid, kui need on seotud energiatõhususe ja maaväriakindlusega ning aitavad neid suurendada. Kui sellised kohustused kehtestatakse eraomandis olevatele hoonetele või elamutele, tuleb tagada, et ei tekitata rahalist lisakoormust, eriti energiaostuvõimetuse suhtes haavatavatele majapidamistele. Seepärast kutsub komitee komisjoni ja liikmesriike üles viima läbi põhjaliku mõjuhindangu riigi tasandil madalamal tasandil, hinnates sellest aspektist eri territooriumide potentsiaali ja haavatavust, sealhulgas analüüsima riikide praeguseid parimaid tavasid ja varasemaid Euroopa projektide hindamisi;

21. toetab ettepanekut ajakohastada energiamärgiste raamistikku, et suurendada selle vahendi kasutuselevõttu, hõlbustada andmete võrreldavust Euroopa tasandil ja siduda rahastamine põhjaliku renoveerimisega. Komitee juhib tähelepanu vajadusele, et kõnealune läbivaatamine tagaks vajaliku kooskõla liikmesriikides kehtivate raamistikega ja juhinduks proportsionaalsuse põhimõttest. Komitee peab kasulikuks teha ettepanek ühtse ELi energiamärgise vormi kohta ja võtta kasutusele hoonete digipäevikud, millest sisestatakse andmeid kergesti juurdepääsetavatesse ja tasuta andmebaasidesse. Ta tuletab meelde, et sellised andmebaasid peavad olema kättesaadavad vähemalt NUTSi 3.tasandil ja seotud ELi hoonefondi vaatluskeskusega, samuti seoses tulevase ühise Euroopa andmeruumiga⁽¹¹⁾;

⁽⁷⁾ ELi hoonefondi vaatluskeskus: https://ec.europa.eu/energy/topics/energy-efficiency/energy-efficient-buildings/eu-bso_en.

⁽⁸⁾ Sellised võimalused hõlmavad muu hulgas järgmist: otsene elektrifitseerimine ja soojuspumpade kasutamine, kaugküttevõrgud, olemasoleva gaasivõrgu ümberkorraldamine ja vesiniku kasutamine.

⁽⁹⁾ Näiteks maagaasil põhinevad lahendused.

⁽¹⁰⁾ Näiteks hoonete omadused vanuse, kuju, kasutuse, ajaloolis-arhitektuurilise teostuse, omavastutuse, otstarbe, kohaliku kinnisvaraturu, alternatiivväärtuse, alltootvõtukulude ja mis tahes varasemate renoveerimistööde aspektist.

⁽¹¹⁾ Vt näiteks projekt X-tendo aadressil <https://x-tendo.eu/>, projekt U-Cert aadressil <https://u-certproject.eu/> ja projekt QualDEEPC aadressil <https://qualdeepc.eu/>.

22. peab tervitatavaks komisjoni delegeeritud määrust nutivalmiduse näitaja kohta, mille abil mõõta hoonete valmidust aruka tehnoloogiaga integreerimiseks ning suurendada sellega seoses hoonete omanike ja kasutajate teadlikkust. Komitee tuletab meelde, et Euroopa linna- ja maapiirkondade digiülemineku tase on äärmiselt ebaühtlane ning et kõnealune näitaja peaks olema seotud konkreetse kontekstiga, vältides nende piirkondade karistamist, mis on ikka veel digiüleminekul teistest maha jäänud, isearanis vähem arenenud piirkondades ja hõredalt asustatud aladel;

23. rõhutab, et renoveerimislaiane tõhusa rakendamise tagamiseks tuleb piisavalt suurendada kohalike ja piirkondlike omavalitsuste suutlikkust ja vahendeid, et vähendada teadmistelünk, mis on Euroopa eri piirkondades ikka veel olemas. Sellega seoses tunnistab komitee, et kliimapaktil oma määrav roll, loomaks suutlikkuse suurendamise paremate mehhanismide ja rohelise kokkuleppega seotud alt-üles algatuste sidusama raamistiku abil võimalusi ja vahendeid. Komitee tuletab meelde, et kohalikud ja üleriigilised energiaagentuurid saavad anda ja peaksid andma sellesse protsessi olulise panuse, luues teadmisi ja oskusteavet, mida levitatakse kohalikes omavalitsustes, neid samas asendamata;

Küirem ja põhjalikum renoveerimine paremate hoonete nimel

24. kutsub komisjoni üles toetama nii palju kui võimalik teadusuuringuid, mis käsitlevad hoonete renoveerimist maastiku- või ajalooliste piirangutega piirkondades, ning seega tagama taastuvenergia lugupidava integreerimise. Komitee palub samuti, et see küsimus seataks uue Euroopa Bauhausi algatuse üheks nurgakiviks. Selle algatusega tuleks edendada veelgi põhjalikumat arutelu erinevate kavandamistasandite integreerimise üle alates hoone tasandist kuni maakonna ja kogu piirkonna tasandini, integreerides säästva liikuvuse, maahõive vähendamise ja linnade bioloogilise mitmekesisuse teemad⁽¹²⁾. Selline linnade taaselusamine peaks vajaduse korral ja kui see on teostatav ja lugupidav haavatavate rühmade suhtes, edendama looduspõhiste lahenduste⁽¹³⁾ süstemaatilist kasutamist kombinatsioonis energia- ja keskkonnaseiresüsteemidega, mis kinnitavad nende tulemuslikkust, soodustama kasutusest kõrvaldatud hoonete uuesti kasutusse võtmist, minimeerima hoonetes kasutatud energiat⁽¹⁴⁾ ja viimase võimalusena otsustama ajaloolise väärtuseta hooned lammutada. Komitee soovib ka lisada uue Euroopa Bauhausi teadmiste vahetamise platvormi (KEP),⁽¹⁵⁾ et parandada teabevahetust kohalike ja piirkondlike omavalitsuste vahel uuenduslike kontseptsioonide, interdistsiplinaarsete lähenemisviiside ja pädevuste üle ning rõhutada kavandamise ja rakendamise piirkondlikku ja kohalikku mõõdet;

25. tuletab meelde, et arvestades COVID-19 pandeemia tagajärjel tekkinud uut perspektiivi, mille kohaselt inimesed kolivad kesklinnadest linnade äärealadele, lisati ÜRO konverentsil Habitat III juba 2016. aastal jätkusuutlikkuse tegurite hulka linnade tihendamine, mille üks peamisi vahendeid on hoonete laiendamine hõredalt asustatud linnakeskustes, kus on veel võimalik seda teha;

26. tuletab meelde, et on oluline eri kättesaadavad taastuvad energiaallikad süstemaatiliselt integreerida. Lisaks võimalikule piirkondlike eesmärkide seadmisele on selleks vaja eeskätt võrdsete tingimuste kehtestamist eri energiaallikatele. Komitee tuletab meelde, et nende tehnoloogiate kasutamine peab lisaks territooriumide geograafilistele ja geoloogilistele isärasustele tagama keskkonna, tervise ning loodusliku ja tehismaastiku täieliku kaitse. Nende kasutamist tuleb edendada ka (taastuvenergia direktiiviga (RED II) ette nähtud) taastuvenergia kogukondade ja kodanike energiakogukondade loomise abil, mis taotleavad rahaliste eesmärkide asemel pigem sotsiaalse kestlikkuse ja keskkonnasäästlikkuse eesmärgi;

27. peab oluliseks toetada tüüplahendustega korterielamute rekonstrueerimise projekte, tehaseist eeltootmist kasutades. See aitab oluliselt kaasa hoonete energiatõhusamaks muutmisele ja eesmärgile vähendada 2050. aastaks hoonefondi CO₂ heidet. Komitee rõhutab, et tüüplahenduste kasutamine ja tehaseist eeltootmine kiirendab tööde teostamist, vähendab mõju keskkonnale ja võimaldab elamute suuremat renoveerimismäära. Komitee toonitab, et tehaseist eeltootmine aitab suurendada ettevõtete innovatsioonivõimekust, sest võimaldab rekonstrueerimise protsesse kaasajastada ja automatiseerida;

⁽¹²⁾ Vt projekt GROWGREEN aadressil <http://growgreenproject.eu/>.

⁽¹³⁾ Näiteks „taimkattega kaetud müürid“, „rohelised katused“, „rohelised ja sinised taristud“.

⁽¹⁴⁾ Kasutatud energia on energia, mida tarbivad kõik hoone tootmisega seotud protsessid alates loodusvarade kaevandamisest ja töötlemisest kuni tootmise, transpordi ja toodete tarnimiseni.

⁽¹⁵⁾ Teadmiste vahetamise platvormi on arendanud Euroopa Regionide Komitee ja Euroopa Komisjon (teadusuuringute ja innovatsiooni peadirektoraat).

28. kutsub komisjoni üles senisest jõulisemalt edendama iseäranis eeskuju andvas avalikus sektoris selliste energijahtimissüsteemide nagu ISO 50001 või muude nii era- kui ka avaliku sektori suhtes kohaldatavate standardite kasutuselevõttu ning kaaluma Euroopa keskkonnajuhtimis- ja -auditeerimissüsteemis (EMAS) sisalduvate energiaaspektide tõhustamist. Komitee tuleb meelde, et nendel süsteemidel võib olla märkimisväärne mõju hoonete energiatarbimise vähendamisele eksploatatsiooni ajal⁽¹⁶⁾ ning et nende abil on võimalik võtta kasutusele pikaajalisi häid menetlusi ka juhtimis- ja järelevalvetappide jaoks;

29. rõhutab, et ehitusteabe modelleerimise süsteemidel (Building Information Modeling, BIM)⁽¹⁷⁾ ja avaliku sektori võrdlusvahendil (Public Sector Comparator, PSC)⁽¹⁸⁾ võib olla oluline osa renoveerimislaine rakendamisel, ning palub komisjonil teha liikmesriikidega koostööd nende vahendite levitamiseks, muu hulgas avalike platvormide kaudu,⁽¹⁹⁾ et edendada kinnisvarasektori ja kinnisvarahalduse digitaalset arengut kinnisvaratehnoloogia PropTech alusel⁽²⁰⁾;

30. tuleb meelde, et hoonete energiatarbimist kajastavate andmete kättesaadavus on linna energiaplaneerimise, investeringute ja võimaliku säästu arvutamise ning nende jälgimise seisukohast väga oluline. Komitee kutsub seetõttu Euroopa Komisjoni üles tegema liikmesriikidega koostööd, et tagada kõnealuste, olemasolevatest andmepankadest lähtuvate andmete tasuta ja hõlbus kättesaadavus avalikel eesmärkidel ühtsel viisil kõikides piirkondades, pidades seejuures andmekaitse nõuetest. Hoone omanik võiks tasu eest edastada saadud andmed ka energiatarnijatele, mis võimaldaks renoveerimise osalist rahastamist;

31. tuleb meelde, et keskkonnahoidlike avalike hangete kriteeriumide süstemaatiline kohaldamine ehitussektoris on oluline vahend hoonete energiatarbimise kiireks vähendamiseks ja senisest kestlikumate juhtimismudelite kasutuselevõtuks. Sel taustal väljendab komitee heameelt ettepaneku üle avaldada põhjalikud suunised riigihangete kaudu tehtavate kestlike avaliku sektori investeringute kohta. Komitee kutsub komisjoni ja liikmesriike üles looma sidusa õigusraamistiku sellise tava toetamiseks, integreerides kõnealused kriteeriumid asjaomastesse riiklikesse õigusaktidesse ja tsentraliseeritud riigihangete platvormidesse. Samuti kutsub komitee komisjoni üles toetama seda tava vajalike õigusaktide, tehnoloogiaarenduse ja innovatsiooni toetamise, tarnijatega peetava tulemusliku dialoogi ja asjakohaste nõuete koostamise abil ning töötama välja süsteemid nõuete kontrolliks ja nende kohaldamise üle järelevalve teostamiseks;

32. nõuab tungivalt, et komisjon ja liikmesriigid kehtestaksid renoveerimislaine kiiremaks rakendamiseks rahastamismehhanismid, et toetada kohalikke ja piirkondlikke omavalitsusi vähemtõhusate alade energiatõhususe suurendamise teostatavuskavade koostamisel, alustades Euroopa linnarahastu, linnadega seotud uuenduslike meetmete ja Euroopa linnaarengu algatuse laiemast kasutamisest ning luues ka uusi vahendeid. Komitee kutsub üles asjakohaselt toetama piirkondi, linnu ja valdu, et võtta kasutusele taasterahastus „NextGenerationEU“ ette nähtud vahendid ning programmi „Euroopa horisont“ missioonide, ühtekuuluvuspoliitika rakenduskavade (2021–2027) ja Euroopa Investeerimispinga krediidiinide kaudu eraldatavad vahendid, ning muuta haldusmenetlused vähem koormavaks. Selline ühtlustamine nõuab menetluste läbivaatamist, et tagada süstemaatiline lähenemisviis ja menetluste jälgitavus;

33. taotleb renoveerimislaine rakendamise toetamist tehnilise abi vahendiga, mis on kättesaadav kõigile kohalikele ja piirkondlikele omavalitsustele, näiteks tugevdades Euroopa kohaliku energiaabi fondi (ELENA) detsentraliseeritumat mudelit, mis põhineb ühtsete kontaktpunktide mudeli edendamisel ja standardimisel⁽²¹⁾. Komitee arvates ei peaks kontaktpunktid piirduma finantsaspektide käsitlemisega, vaid peaksid muutuma tõelisteks katalüsaatoriteks teadlikkuse ja suutlikkuse suurendamisel ning heade tavade levitamisel kohalikul ja piirkondlikul tasandil. Samuti kinnitab komitee oma valmisolekut teha koostööd Euroopa Investeerimispingaga (EIP), et kõnealust algatust optimeerida ja õigeaegselt rakendada, et muuta vahend kättesaadavamaks ja kiirendada oluliselt selle rakendamist. Komitee on veendunud, et suurem koostöö ELENA fondi ja programmi „Euroopa horisont“ vahel võib lisaks võimaldada üleminekut üksikutelt headelt tavalt suuremahulistele investeringutele. Komitee on mures selle pärast, et programmis ELENA praegu sätestatud võimendustegur säästlikele eluhoonele (kümme korda suurem summa kui toetussumma) moodustab olulise takistuse teatavat liiki toetusesaajate jaoks. Komitee palub seetõttu komisjonil ja Euroopa Investeerimispingal arutada võimalikke lahendusi sellistele olukordadele;

⁽¹⁶⁾ Vt näiteks projekt Compete4SECAP aadressil <https://compete4secap.eu/>.

⁽¹⁷⁾ Vt näiteks „Smart City Guidance Package“, lk 91, https://www.researchgate.net/publication/343615678_Smart_City_Guidance_Package.

⁽¹⁸⁾ Vt näiteks „Smart City Guidance Package“, lk 92, https://www.researchgate.net/publication/343615678_Smart_City_Guidance_Package.

⁽¹⁹⁾ Vt näiteks projekt NET-ubiep aadressil <http://www.net-ubiep.eu/>.

⁽²⁰⁾ Enabling Positive Energy Districts across Europe: energy efficiency couples renewable energy | EU Science Hub (europa.eu).

⁽²¹⁾ Vt näiteks projekt OKTAVE aadressil <https://www.oktave.fr/> (üksnes prantsuse keeles), projekt INTERREG ReeHub aadressil <https://reehub.italy-albania-montenegro.eu> ja projekt PADOVA FIT aadressil <https://www.padovafit.eu/home.html>.

34. tuletab meelde, et renoveerimislaine rahastamismehhanismides tuleb arvesse võtta väga erinevaid kinnisvara omanikega seotud olukordi ja elanike sotsiaal-majanduslikke näitajaid ning kaugtöö tegemise süvenevast suundumusest tulenevat segakasutust. Eluasemekulude neutraalsuse mudel peaks ideaalsel viisil ühendama sotsiaalsed ja kliimaeesmärgid ning ennetama üürnike väljatõstmist renoveerimise eesmärgil. Seepärast kutsub komitee pädevaid valitsustasandeid üles vältima renoveerimiskulude ülekandumist üürnikele ning leiab, et üüritõhusus peab kajastuma oodatav energiasääst;

Hoonete renoveerimise sihtvaldkonnad

35. väljendab heameelt ettepaneku üle kehtestada hoonete energiatõhususe direktiivi läbivaatamise raames põhjaliku renoveerimise standard, et siduda märkimisväärne erasektori poolne rahastamine läbipaistvate, mõõdetavate ja tõeliselt keskkonnahoidlike investeeringutega. Komitee tuletab meelde, et nendes standardites tuleks arvesse võtta kõiki eri kliimavõõndite hoonetele esitatavaid nõudeid ning näha ajalooliste hoonete jaoks ette konkreetsed protokollid ja arvestada seejuures mälestiste säilitamisega, tuginedes samal ajal eri territooriumide konsolideeritud parimatele tavadele ⁽²²⁾;

36. kutsub komisjoni üles tegema liikmesriikidega koostööd, et tagada kohalikele ja piirkondlikele omavalitsustele paindlikumad eelarve-eeskirjad, et toetada nende suutlikkust investeerida olemasolevate hoonete renoveerimisse ja uute sotsiaalse otstarbega avalike hoonete ehitamisse, pöörates erilist tähelepanu bilansiväliste energiatõhususe lepingute potentsiaalile ⁽²³⁾;

37. tuletab meelde, et elamistingimused põhjustavad sageli suurt ebavõrdsust, mistõttu ülerahvastatud ning ebatõhusate energiasüsteemide ja sellest johtuvate kuludega hooned on sageli talumatuks koormaks majapidamiste eelarvele. Kuna ligikaudu 34 miljonit eurooplast kannatab energiaostuvõimetuse all, kutsub komitee liikmesriike üles koostama täpseid hinnanguid piirkondlikust tasemest madalamal tasandil. Komitee nõuab, et komisjon suurendaks oma jõupingutusi, et edendada ja vastastikku tutvustada parimaid tavasid energiaostuvõimetuse vastu võitlemisel, sealhulgas olemasolevate vaatluskeskuste võrgustike loomise kaudu;

38. märgib, et energia peab olema taskukohane kõigile ja et energiaostuvõimeetus on probleem, millel on märkimisväärne sotsiaalne, majanduslik ja keskkonnamõju. Komitee rõhutab, et energiaostuvõimetuse nõiarang ei puuduta mitte ainult vähekaitsitud majapidamisi ja füüsilisi isikuid, vaid et ka ettevõtjad ja mõnikord väikesed kohalikud omavalitsused võivad sattuda sarnasesse olukorda, kus olemasolevad ressursid ei võimalda katta energiateenuste kasvavat maksumust, mis seetõttu muutuvad üldeelarvele üha suuremaks koormaks. Komitee kutsub seetõttu komisjoni üles uurima energiaostuvõimetuse analüüside laiendamist üksikutest majapidamistest kaugemale, nii et selliseid analüüse saaks kasutada renoveerimislaine rakendamise mehhanismide määratlemisel. Komitee tuletab meelde, et keskkonnasäästlike tootmispiirkondade mudel võib olla kasulik võrdlusalus tootmissektori kaasamiseks renoveerimislainesse ja üldisemalt rohelise kokkuleppe rakendamisse. Komitee väljendab valmisolekut teha koostööd Euroopa Komisjoniga uue energiaostuvõimetuse vaatluskeskuse tegevuses;

39. tuletab meelde, et kohalikel energiakogukondadel ja tootvate tarbijate kontseptsioonil võib olla oluline roll renoveerimismäära suurendamisel, kütteostuvõimetuse vastu võitlemisel ning energiasüsteemi ümberkorraldamise edendamisel, rakendades hajutatud energiatootmise ja kodanike juhitud algatuste mudeleid. Sellega seoses tuleks edendada oma tarbeks tootmise ja tarbimise algatusi elamutes, hõlbustades ja tõhustades selliste tehnoloogiate kasutuselevõttu nagu päikese soojusenergia ning fotogalvaaniline ja geotermiline tehnoloogia nii olemasolevates renoveeritavates hoonetes kui ka iseäranis uutes hoonetes. Alternatiiv oleks kommunaalkulusid sisaldav üür, mida kasutatakse peaaesjalikult näiteks Rootsis ja Soomes, kus kinnisvara omanik tagab üürnikele hea sisekliima, kus toasooja on tavaliselt 20–21 kraadi. Sellega on edukalt välditud energiaostuvõimetust, pakkudes samal ajal kinnisvara omanikule tugevaid stiimuleid energia säästmiseks, milleks viimasel on muud võimalused kui üürnikel, kuid omanikud sõltuvad alati koostööst üürnikega. Komitee palub seetõttu komisjonil teha liikmesriikidega koostööd, et tagada asjaomaste direktiivide õigeaegne ülevõtmine, järgides täielikult direktiivi vaimu ja kasutades sujuvaid rakendusmehhanisme. Lisaks soovib komitee, et kasutajapõhise mõõtmise ja arvestamise nõudeid tuleks kohaldada üksnes juhul, kui selle näol on tegu kulutõhuga energiasäästu viisiga;

⁽²²⁾ Vt näiteks projekt ENERGIESPRONG aadressil <https://energiesprong.org/>.

⁽²³⁾ Vt näiteks projekt Guarantee aadressil www.guarantee-project.eu.

40. rõhutab, kui olulised on naabruskonnapõhised lähenemisviisid, mis uuenduslike digilahenduste abil kasutavad ära kohalike kogukondade potentsiaali integreerida kohalikud taastuvad energiaallikad kohalikkusse. Need uuenduslikud lahendused on arukate linnade nurgakiviks. Komitee rõhutab, et tõhustatud digitaalne ühendatus⁽²⁴⁾ linna- ja maapiirkondades lihtsustab kodanike juurdepääsu teabele oma energiatarbimise kohta reaalajas, võimaldades neil tarbimist optimeerida ja tõhustada. Sellised kohalikud kontseptsioonid peaksid ulatuma kaugemale liikmesriikide füüsilistest piiridest, võimaldades seega taastuenergia vahetamist naaberomavalitsuste ja piirialade naabruskondade vahel;

41. nõuab tungivalt, et komisjon ja liikmesriigid looksid vajalikud tingimused renoveerimislaine rakendamiseks ka vähem linnastunud ja äärepoolsemates piirkondades ning hõredalt asustatud maapiirkondades, et need piirkonnad ei kaotaks oma atraktiivsust ning suudaksid tagada elukvaliteedi standardid ja tulevikukindlad teenused. Komitee tuletab meelde, et energiakogukondadel võib olla oluline roll taastuenergia ja territoriaalse ühtekuuluvuse edendamisel linna- ja maakogukondades;

42. juhib tähelepanu sellele, et arvesse tuleb võtta äärepoolseimate piirkondade erilist olukorda, kus valitsevad ebasoodsad ilmastikutingimused, mis on kliimamuutuste suhtes väga tundlikud ja energia seisukohast isoleeritud ning kus renoveerimiskulud on suuremad. Hoonete keskkonnasäästlikumaks muutmiseks on vaja kohandada rahalise toetuse kavasad kõnealustes piirkondades asuvatele projektidele, et võtta arvesse nende eritingimustega seotud tootmiskulusid. Sellega seoses väljendab komitee heameelt ELi saarte puhta energia algatuse teise etapi käivitamise üle ning on valmis toetama selle rakendamist;

43. nõuab sertifitseerimismehhanismide konsolideerimist, et aidata valida ehitusmaterjale ja -tehnoloogiaid vastavalt nende olulusringile, soodustada valikulise lammutamise meetodite kasutamise võimalust ning ohtlike ja taaskasutatavate osade eristamist. Selle eesmärk on edendada ehitussektori ümberkorraldamist nii, et ringluspõhiseid protsesse saaks rakendada kogu ehitussektoris kooskõlas ELi ehitus- ja lammutusjäätmete käitlemise protokolliga. Seejuures tuleb töövõtjaid toetada alternatiivide väljatöötamisel, näiteks innovatsiooni- ja koostööpartnerluse kaudu riigihangete hankijate ja pakkujate vahel. Samuti kutsutakse Euroopa Komisjoni üles looma liikmesriikidele rohkem stiimuleid selliste hankemeetodite toetamiseks;

44. kutsub komisjoni üles nõudma liikmesriikidelt piirkondlike ja kohalike omavalitsuste täielikku ja tõhusat kaasamist oma riiklike taaste- ja vastupidavuskavade koostamisse ja rakendamisse. Ainult mitmetasandiline valitsemine saab tagada, et hoonete energiatõhusamaks renoveerimise meetmed kavandatakse koostöös kohapealsete oludega, maksimeerides seega saadavat mitmetist (keskkonnaval, sotsiaalset ja majanduslikku) kasu. Komitee rõhutab, et mitmetasandilist energia- ja kliimadialoogi⁽²⁵⁾ tuleb veelgi edendada ning määrata kindlaks selle rakendamise meetodid, et tagada dialoogi tõhus, järjepidev ja süstemaatiline toimumine;

45. kinnitab rõhutatult kohalike ja piirkondlike omavalitsuste otsustavat rolli selle tagamisel, et hoonete energiatõhusamaks renoveerimine toimuks kooskõlas ruumilise ja linnaplaneerimisega, edendaks rahvastiku vähenemise vastu võitlemise poliitikameetmeid ning oleks vastavuses sotsiaalse õigluse ja keskkonna austamise kriteeriumidega. Komitee tuletab meelde, et liikmesriikide valitavad renoveerimislaine rahastamismehhanismid ei tohi seda olulist koordineerivat rolli nõrgestada;

46. kutsub komisjoni ja liikmesriike üles soodustama koostöötavaid eri osalejate vahel seal, kus ühised sekkumised on tõhusamad, ning Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide ja otse hallatavate fondide (programm „Euroopa horisont“, Euroopa ühendamise rahastu, InvestEU, keskkonna ja kliimameetmete programmi puhtale energiale ülemineku programm (LIFE CET), EIP) loomist. Sel eesmärgil tuleks premeerida neid, kes sellist koostöötavaid loovad ja leiavad kohapeal (esmaajoonel piirkondades) oma peamised partnerid. Iseäranis võib järgida OECD poolt kestliku arengu eesmärkide rakendamiseks edendatavat sotsiaalse ja ökoloogilise mõjuga investeringute loogikat selliselt, et investeringutega taotletaks mõõdetavaid sotsiaalse ja ökoloogilise mõjuga eesmärke, mis on kooskõlas majandusliku tulemuslikkusega⁽²⁶⁾;

⁽²⁴⁾ Näiteks on 5G puhul tegemist tehnoloogiaga, mis suudab ühendada tuhandeid seadmeid kõige suurema asustatusega piirkondades ja hõlbustada ülikiiret ühendatust, mida praegu napib paljudel hõredamalt asustatud aladel, millest mõned on rahvastikukao ohus.

⁽²⁵⁾ Nagu on sätestatud energialiidu juhtimist käsitlevas määruses (EL) 2018/1999.

⁽²⁶⁾ <https://www.oecd.org/dac/financing-sustainable-development/development-finance-topics/social-impact-investment-initiative.htm>

47. kutsub komisjoni ja liikmesriike üles tagama, et hoonete renoveerimisel ei keskendutaks üksnes hoone või elamu enda ehitusaspektidele, vaid pöörataks tähelepanu ka aspektidele, mis on seotud vajadusega muuta liikuvust eelkõige linnapiirkondades, keskendudes jalgrataste ja isiklike liikumisvahendite parkimisalade ning elektrisõidukite laadimispunkti-de integreerimisele hoonetesse või hoonetega külgnEVates aladele, arvestades ka vajadust kõrvaldada halduslikud ja seadusandlikud takistused. Lisaks kutsub komitee üles hoolitsema ühise sidetaristu (IKT) kättesaadavuse eest, et soodustada hoonetes elavate inimeste integreerimist üha rohkem ühendatud ühiskonda;

48. nõuab kõnealuse strateegia rahastamismehhanismide parandamist taaste- ja vastupidavusrahastu, ühtekuuluvuspoliitika ja EIP abil, et võimaldada piirkondade osalemise suurendamist rahaliste vahendite vastuvõtmisel ja haldamisel;

49. soovib, et renoveerimislaine konkreetsete õigusnormidega ei piirataks liikmesriigi õigust valida sõltumatult eri energiaallikate vahel, tingimusel et tagatakse Euroopa Liidu eesmärkides sätestatud CO₂ heite vähendamine;

50. väljendab heameelt Euroopa Komisjoni ettepaneku üle teha tihedat koostööd Euroopa Regioonide Komiteega renoveerimislaine vallas ning nõuab konkreetset kokkulepet, mis paneks aluse tõhustatud koostööle selles valdkonnas COVIDi-järgsel taastumisel;

51. kutsub ELi nõukogu üles töötama koostöös teiste institutsioonidega ja tihedas partnerluses Euroopa Regioonide Komiteega välja teavituskampaania, et suurendada teadlikkust renoveerimislaainest ja ergutada sellealast tegevust ühel ajal nii ELi, riiklikul, piirkondlikul kui ka kohalikul tasandil.

Brüssel, 19. märts 2021

*Euroopa Regioonide Komitee
president*

Apostolos TZITZIKOSTAS
